

Quốc hội khóa mới, nghĩ về hình ảnh các chính trị gia

✧ TS. NGUYỄN TRỌNG

Tạm giới hạn chỉ suy nghĩ về các chính trị gia là những người lãnh đạo khá cao trong những cơ quan lập pháp và hành pháp của một nhà nước. Chẳng hạn ở Mỹ thì có thể đó là các quan chức lãnh đạo mức quốc gia, mức tiểu bang, các nghị sĩ ở 2 viện; ở ta thì có thể là các nhà lãnh đạo ở mức trung ương và mức tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương. Quốc hội khóa mới sẽ là dịp hàng loạt chính trị gia bước vào hoặc tiếp tục các hoạt động ở chính trường.

Lẽ thường là vào dịp bắt đầu thì người ta hay nói đến các chương trình, kế hoạch hành động của các chính trị gia, những kỳ vọng của người dân đặt vào các chính trị gia. Đã có rất nhiều bài viết theo hướng này. Chúng tôi thì muốn bàn chút ít về hình ảnh chung của chính trị gia và nhất là hoạt động của các chính trị gia sau khi thôi là chính trị gia.

Thường các chính trị gia thứ thiệt là những người có 4 đặc trưng quan trọng sau:

1. Có quyền lực.
2. Có khả năng thực thi quyền lực.
3. Có trách nhiệm cao với quyền lực nắm trong tay.
4. Đam mê quyền lực.

Chúng ta thường ngại nói đến đặc trưng “đam mê quyền lực” vì nghĩ rằng đây là mặt xấu của con người! Có lẽ không phải vậy. Chính trị gia theo cách tạm khoanh vùng một cách giới hạn ở trên là những người ở đỉnh cao (và khá cao) của quyền lực mà nhân dân giao phó. Những quyền lực này là thứ tài sản mà chỉ có trong xã hội dân chủ thì người dân mới được quyền phó

thác cho các chính trị gia. Các chính trị gia phải hết sức quý trọng, gìn giữ nó, say mê nó. Đó là sự đam mê chân chính. Nó khác hẳn lòng “tham” theo nghĩa phải tiêu diệt kẻ khác để đoạt lấy. Nếu không đam mê quyền lực thì không thể làm chính trị gia thành đạt vì làm chính trị gia tức là làm việc với quyền lực. Cũng giống như người làm nghề dạy học. Xã hội giao cho anh thiên chức “gỗ đầu trẻ” mà anh lại không “đam mê” việc “gỗ đầu trẻ” thì sao mà làm thầy giáo giỏi được! Làm nghề ca hát mà không đam mê ca hát thì không thể thành nghệ sĩ có giá. Các chính trị gia thì bao giờ cũng có “quyền lực”, dĩ nhiên với những phạm vi và mức độ khác nhau.

Ta sẽ không bàn đến 2 loại chính trị gia mô tả dưới đây.

Một là những chính trị gia không trách nhiệm với quyền lực nắm trong tay, quyền lực mà nhân dân trao trực tiếp hoặc gián tiếp cho họ. Họ xem quyền lực là cơ hội chứ không là trách nhiệm. Loại này thì ở đâu cũng có và không ít. Họ không phải đối tượng mà chúng ta muốn bàn đến. Họ không xứng đáng là những chính trị gia mà chỉ là những kẻ cơ hội.

Hai là những chính trị gia vì những tình thế nào đó được đặt vào đỉnh cao quyền lực, nhưng họ không có khả năng thực thi quyền lực. Lý do thì hoặc vì họ không có tài làm loại công việc này hoặc thực sự họ không có sự “đam mê quyền lực”. Những người không có sự “đam mê quyền lực” thì thường cũng có trách nhiệm với việc họ làm, nhưng khó có thể làm

chính trị gia giỏi. Loại này có thể coi là những người bạc nhược trong môi trường chính trị và ta cũng không nói về họ.

Như vậy, chúng ta chỉ quan tâm đến các chính trị gia thứ thiệt, tức có đủ 4 đặc tính nêu trên. Tuy nhiên, trong số này cũng có những chính trị gia tài ba và những chính trị gia tầm thường, tùy mức độ chất lượng của 4 thuộc tính quan trọng trong con người họ.

Một câu hỏi nhiều người quan tâm là các chính trị gia thứ thiệt (tức có đủ 4 đặc tính nêu trên) sẽ trở lại đời thường như thế nào sau khi rời chính trường và hình ảnh sau khi rời chính trường của họ có nói lên điều gì không?

Rời chính trường, họ không còn quyền lực hành chính (quyền lực mà các chính trị gia được giao phó) và dĩ nhiên cũng không còn trách nhiệm và điều kiện để làm với những thứ quyền lực đó nữa. Tuy nhiên đặc tính “đam mê quyền lực” thì có lẽ ít khi mất đi. Điều này cũng giống như các nghệ sĩ sẽ còn đam mê ca hát, đam mê sáng tác đến hơi thở cuối cùng, nhà khoa học sẽ còn đam mê tìm tòi đến lúc khối óc ngưng hoạt động. Cái mà nhà chính trị thứ thiệt còn đam mê là quyền lực, nhưng rõ ràng không thể là quyền lực hành chính như lúc đương nhiệm. Cái chất “đam mê quyền lực” lúc này sẽ ra sao?

Khi không còn quyền lực hành chính, một số chính trị gia thứ thiệt có thể thể hiện quyền lực của mình bằng thứ quyền lực mới, đó là “quyền lực truyền thông”. Quyền lực truyền

Hình ảnh một số chính trị gia hàng đầu thế giới

Chủ tịch Hồ Chí Minh

Cựu Tổng thống Mỹ Bill Clinton

Cựu Tổng thống Nam Phi Nelson Rolihlahla Mandela

Thủ tướng Nga Vladimir Vladimirovich Putin

thông là mức độ và tầm ảnh hưởng có được của một người đối với cộng đồng bằng hình ảnh, bằng trí tuệ, bằng tiếng nói của cá nhân con người đó. Chẳng hạn, năm 2010, tạp chí nổi tiếng Forbes đã bình chọn 100 quý bà quyền lực nhất thế giới. Trong số 10 vị trí đầu có Nữ hoàng truyền thông Oprah Winfrey (số 3), ca sĩ Lady Gaga (số 7), ca sĩ kiêm nhà thiết kế thời trang Beyoncé (số 9) và MC truyền hình Mỹ Ellen DeGeneres (số 10). Đó là một số người có “quyền lực truyền thông” rất lớn nhưng không làm chính trị.

Nhà chính trị luôn có được “quyền lực truyền thông” ngay trong thời gian họ làm chính trị. Nhưng chỉ những

nhà chính trị thật sự tài ba thì sau khi rời chính trường, quyền lực truyền thông của họ mới có khả năng được tiếp tục duy trì và thể hiện khá mạnh. Điển hình trong số họ có thể kể đến là các cựu Tổng thống Mỹ Bush, Clinton, cựu Thủ tướng Anh Tony Blair, bà Condoleezza Rice Cố vấn An ninh, rồi Bộ trưởng Ngoại giao trong chính phủ George W. Bush và rất nhiều chính khách khác. Sau khi rời chính trường, thì các bài giảng cực kỳ giá trị của họ tại các đại học, các bài diễn văn rất thu hút của họ, những bài viết sắc sảo trên báo chí của họ, những cuốn sách thuộc hàng “best seller” của họ là thứ “quyền lực truyền thông” mà họ

tiếp tục cống hiến cho xã hội và được xã hội trân trọng. Có một số chính trị gia rời chính trường thì vào thương trường. Thường đó là những doanh nhân đã thành đạt trước khi là chính trị gia. Họ tạm rời thương trường để tham gia chính trường trong một thời gian nhất định và sẽ trở về môi trường quen thuộc của họ sau khi rời chính trường. Có thể xem họ là những chính trị gia doanh nhân.

Có thể nhìn vào thời kỳ “hậu chính trị” để biết rằng nhà chính trị nào đó có thật sự đáng giá hay không. Và rồi từ đó có thể hiểu chính xác về chặng đường của đất nước trong thời họ đương quyền.

Cần phân biệt “quyền lực truyền thông” với cái mà chúng ta hay nói đến một cách phê phán là “tham quyền cố vị”. Quyền lực truyền thông chỉ có được với các chính trị gia tài ba. Sự nghiệp chính trị chói sáng của họ chỉ là một giai đoạn không dài trong cuộc đời. Với các chính trị gia tầm thường thì họ không thể có được “quyền lực truyền thông” nên quãng đời hoạt động chính trị của họ là tất cả. Do đó thường họ cố kéo dài và níu giữ nó bằng những thể hiện “tham quyền cố vị” khi không còn duy trì được vị thế đỉnh cao quyền lực. Nếu họ không níu giữ nổi quyền lực mà họ từng có thì họ cam chịu chìm ngấm sau thời kỳ làm chính trị. Cũng có những trường hợp cá biệt, khi nhà chính trị tài ba sau khi đã thể hiện hết mình thì đủ cả bản lĩnh để trút bỏ luôn cái chất “đam mê quyền lực” khỏi con người mình để vui thú với con cháu, với thiên nhiên. Đó là những vị “Tiên”, có thật nhưng rất ít trong đời thường.

Chúng tôi cho rằng:

- Đất nước sẽ phồn vinh, nhân dân sẽ hạnh phúc nếu chúng ta có nhiều chính trị gia tài ba. Đó là những chính trị gia thuộc 3 nhóm: nhóm những người còn đầy “quyền lực truyền thông” sau khi rời chính trường, nhóm các vị “Tiên” và nhóm các chính trị gia doanh nhân.

- Đất nước sẽ trì trệ, dân chúng phải

(Xem tiếp trang 33)